

Els dijous del

Cineclub

Cinema Art Total: Òpera | 20 de desembre de 2012 | Horari: 21.00 h

The magic flute

(2006, La flauta màgica), Kenneth Branagh

Sinopsi

Kenneth Branagh adapta la famosa òpera de Mozart: La Flauta màgica. La trasllada a la I Guerra Mundial on Tamino inicia un viatge iniciàtic on ha de superar una sèrie de proves per anar a buscar a Pamina, la seva enamorada, que ha estat segrestada per Sarastro. Aquesta adaptació es converteix en un cant a favor de la pau, de la música i en contra de la guerra.

Fitxa artística

Joseph Kaiser	Tamino
Lyubov Petrova	Reina de la nit
Rene Pape	Sarastro
Amy Carson	Pamina
Benjamin Jay Davis	Papageno
Tom Randle	Monòstatos
Teuta Koço	Primera dama
Louise Callinan	Segona dama
Kim-Marie Woodhouse ...	Tercera dama

Fitxa tècnica

Director	Kenneth Branagh
Adaptació	Kenneth Branagh
Productor	Pierre Olivier Bardet Simon Moseley
Llibret Òpera	Emanuel Schikaneder
Fotografia	Roger Lanser
Muntatge	Michel Parker
Durada	134 min
Any	2006

Kenneth Branagh, el director

Kenneth Branagh, nascut al 1960 és director, guionista i actor de cinema i de teatre. Està molt reconeguda la seva tasca com a director o actor en adaptacions d'obres clàssiques de Shakespeare al cinema. Destaquen *Enric V* (1989, per la qual va ser nominat a un Oscar com a millor director i millor actor), *Otelo* (1995) i *Hamlet* (1996), nominada a l'Oscar per el millor guió original. Com actor destaca la seva presència tant al cinema com a la televisió, amb *Wild, Wild, West* (1999), *The road to El Dorado* (2000), *La solució final* (2001), *Harry Potter y la cámara secreta* (2002), *Valkyrie* (2008), entre d'altres. Al 2011, va ser nominat al Oscar com a millor actor de repartiment al protagonitzar *Mi semana con Marilyn*.

Branagh és un dels directors més respectats del seu país, i ha acaparat candidatures en els premis més prestigiosos del cinema, entre ells cinc nominacions als Oscars, cinc nominacions als Globus d'Or, i ha estat premiat amb un Emmy i tres BAFTA.

Crítica

Estem davant d'una espectacular adaptació cinematogràfica de l'òpera de Mozart, realitzada per Kenneth Branagh al 2006. Stephen Fry adapta a l'anglès el llibret original escrit en alemany per Emanuel Schikaneder al segle XVIII. És una adaptació bastant fidel de l'original, però que sempre pot suscitar polèmiques, sobretot en els

cercles operístics més puristes.

En paraules de Branagh, han fet un símil amb el que va fer Mozart a la seva època. Mozart va voler fer aquesta òpera en alemany, quan en aquella època la tradició era escriure-les en italià, però ell ho va voler fer en la llengua germànica amb la intenció d'apropar-la al poble. I en aquesta adaptació de Branagh, passa el mateix, l'anglès preten acostar-la a un públic més ampli.

Una altra consideració a tenir en compte és el fet que el director, com admet ell mateix no és un gran coneixedor del món de l'òpera, però a partir de la seva experiència teatral i cinematogràfica decideix engagar aquest apassionant projecte. Al mateix temps els actors d'aquesta pel·lícula són professionalment cantants d'òpera, i en molts casos era la primera vegada que feien d'actors. Aquesta combinació podia semblar arriscada, però ha resultat ser suggerent i enriquidora.

Tal com ell mateix ens explica, Branagh ha concebut aquesta història, aquest conte de fades com una història d'amor èpica. Una història d'amor entre Tamino i Pamina, els "herois" de la història, entre Papageno i Papagena, la part més còmica i els representants del poble més humil, i d'una manera més obscura i contrastada entre la Reina de la Nit i Sarastro. Només Monòstatos és presentat com un personatge sol, que està marginat a causa de la seva maldat.

Està ambientada al principi de la I Guerra Mundial, però aquesta contex-

tualització és merament un decorat, un context cronològic, que no va més enllà en la seva significació històrica. Si més no, el context de guerra sí que li permet emfatitzar alguns símbols i contextualitzar-los en un marc bèl·lic; com per exemple utilitza bombes en comptes de la d'una serp per atacar a Pamino, fa anar la reina de la Nit a sobre d'un tanc quan anuncia a Pamino la seva missió, utilitza sacs de sorra que canten representant homes armats, etc...

L'òpera està concebuda com una unitat que engloba una gran diversitat musical. En primer lloc tenim el *lied vienès*, que són les cançons de caràcter popular interpretades per Papageno. En segon lloc *l'òpera bufà*, representada per les tres dames, Papageno i el trio Papageno- Pamina - Monostatos, i en últim lloc també tindriem representat el conjunt dramàtic sobretot pel trio Sarastro-Pamina-Tamino. Aquesta gran riquesa musical va acompanyada o es solapa amb una gran diversitat temàtica que intenta englobar les situacions essencials de la vida humana. L'obertura de l'òpera, peça fantàstica en si mateixa, és un passeig per la trinxera de la guerra i presenta a la orquestra com una part de l'escenari del conflicte bèl·lic. Una papallona blanca anuncia la recerca de la llum, la pau, davant de la foscor, que no és res més que la guerra. Tamino, un jove oficial, és rescatat per tres infermeres, que són en realitat les tres dames al servei de la Reina de la Nit. A l'òpera Tamino és perseguit per una serp, i a la pel·lícula és una bomba el que l'intenta ferir. Bé, Branagh adapta i canvia, però la simbologia i el desenvolupament dels fets continuen fidels a la filosofia de la història. Tal com pretenien Mozart i Schikaneder, les idees de la Il·lustració, i més concretament les de la francmasoneria, són presents en l'estructura d'aquesta òpera popular *singspiel*- i perfectament reflexades

al llarg del desenvolupament de la pel·lícula.

Les dames de la Reina de la Nit li lliuren a Tamino una fotografia amb la imatge de Pamina, i ell se n'enamora perdudament. La Reina de la Nit el tria a ell perquè sigui el que vagi a rescatar la seva filla Pamina, i li diu cantant al damunt d'un tanc militar. Branagh aconsegueix amb aquesta imatge molta força i al mateix temps canviar totalment l'imaginari amb el que es representa aquesta escena, habitualment d'una manera més celestial, amb la Reina de la Nit baixant del cel, entre estrelles, etc...

Aquesta és també una de les àries més famoses i més espectaculars de l'òpera, la qual ens permet en un primer moment conèixer la part més dolça i positiva del personatge.

A les operes de Mozart l'orquestra està constantment activa: si els cantants descansen, l'orquestra actua i parla en relació a la història que s'està explicant. Així veiem que la música també ens diu moltes coses del caràcter de la Reina de la Nit; copsem el seu caràcter fort però també la seva bondat.

Però no constatem la verdadera personalitat o una altra personalitat de la Reina de la Nit fins a la segona ària que canta, que és quan es desboca i apareix la ràbia contra Sarastro. De fet, no és considerat propiament un personatge malvat, sinó que representa en aquell moment les passions més baixes dels humans, tal com ens comenta el director.

Sarastro és el contrapunt i enemic de la Reina de la Nit; personatge enigmàtic, que es presenta com a salvador de Tamino, un salvador també particular de la humanitat, que busca i pensa que pot aconseguir la pau a través de l'esforç de l'home. En l'escena més representativa del lideratge de Sarastro veiem com Branagh li ret un homentatge a Milos Forman i la seva pel·lícula *Hair*, quan Sarastro i el seu poble vi-

siten un cementiri ple de tombes, de joves morts en la guerra. Igual que en la pel·lícula de Forman, la càmera parteix d'una sepultura i l'objectiu es va obrint fins a mostrar-ne milers.

Tamino representa un príncep il·lustrat, que busca la veritat, l'amor i el coneixement. Al seu costat Pamina té un paper menys definit, però en realitat es tracta també d'una personalitat que està madurant, al igual que Tamino. Aquesta idea enllaça amb la idea de creixement personal, i amb el fet d'haver de superar una sèrie de proves fins arribar a l'objectiu final, que és present en l'ideari masònic a partir del qual va sorgir *La Flauta Màgica*. Una escena conmovedora entre Tamino i Pamina és la coneguda ària del suïcidi, en la que Pamina es dirigeix a Tamino, i aquest està en vot de silenci realitzant una de les proves de Sarastro. Quan ella rep el silenci de Tamino, amenaça amb el suïcidi.

I finalment no podem deixar de parlar de Papageno, l'acompanyant de Tamino en aquest viatge, un simpàtic personatge, que representa la part més còmica de l'obra. La seva parella còmica és Papagena. Papageno és una fusió entre l'antic servent i el bufó del teatre popular vienès, equivalent al Polichinela de la *comedia dell'arte*.

Bon intent de Kenneth Barnagh de portar al cinema una òpera. Parteix d'una història fantàstica, i d'una música subtil. Però intenta magnificar-ho amb el cinema i la seva màgia i amb les possibilitats tecnològiques actuals. Es llença al buit i en surt ben parat.

Fonts:

Alier, Roger. *La flauta màgica*. Edicions Robinbook, 2000.

La Flauta màgica. Manga Films, 2007

Glòria Soler Chic